

قوانین فساد را روی میز مجلسی‌ها

بررسی اظهارات اخیر محمدباقر قالیباف درباره
بیش از ۱۲ هزار و ۵۰۰ عنوان قانونی که دوسوم آن زمینه فساد را ایجاد می‌کند

هستند. بوروکراسی و دیوان سالاری قوانین باعث شده تا برخی از قوانین زمینه‌ساز فساد شود. برای تحول و استفاده از ظرفیت‌های موجود در حدود ۵۰ ماده و بند قانون جامع تدوین خواهد شد و امید داریم تا خردادماه سال آینده، همزمان با اجلاسیه سوم مجلس شورای اسلامی این قوانین محقق شود.»

موسی غنی‌زاد، اقتصاددان در واکنش به صحبت‌های قالیباف گفته است: «این سخنان را باید به فال نیک گرفت. این سخنان حاکی از تاکید بر معضل بزرگی به نام قوانین زائد غیر منطبق با شرایط واقعی کشور است که می‌تواند فساد را باشد. با این حال رئیس مجلس در ادامه می‌فرماید، «برای تحول و استفاده از ظرفیت‌های موجود در حدود ۵۰ ماده و بند قانون جامع تدوین خواهد شد و امید داریم تا خردادماه سال آینده، همزمان با اجلاسیه دوم مجلس شورای اسلامی این قوانین محقق شود.» البته اگر هدف از تدوین این ۵۰ قانون جدید اصلاح یا حذف بیش از ۸۳۰۰ قانون زائد و فساد انگیز باشد بسیار خوب است وگرنه اضافه کردن ۵۰ قانون دیگر در تضاد با بخش نخست سخنان رئیس قوه قانون گذاری خواهد بود. او در بخش دیگری از این نوشته خود در دنیای اقتصاد نوشت: «با این تفصیل انتظار می‌رود در شرایط خطیر کنونی که کشور ما بیشترین نیاز را به بهبود سریع وضعیت اقتصادی دارد، رئیس قوه مقننه مأموریت احصا، اصلاح یا حذف بیش از ۸۳۰۰ قانون زائد و فساد را به عهده مجلس قانون گذاری که خود در رأس آن قرار دارند، بگذارند و به جد پیگیر انجام این وظیفه مهم و حیاتی باشند. البته واضح است که انجام این کار بزرگ و نجات بخش نیازمند مشارکت و کمک حقوق دانان و اقتصاددانان و کارشناسان خبره مالی است که رئیس مجلس لازم است با ابتکار خود شرایط تحقق آن را فراهم کند.»

همه‌اش حرف دریغ از عمل

بسیاری بر این باورند که وجود قوانین بسیار که گاه موازی یا

را راه بپایند، ما با کمبود قانون روبه‌رو نیستیم.» این هم بخشی از اظهار نظر نمایندگان مجلس در ادوار مختلف است که بارها و بارها شنیده ایم. حالا این رئیس مجلس است که به تعدد قوانین اعتراض می‌کند: قوانینی که مرده‌اند یا قوانینی که برای فرار روبه جلو و ایجاد رانت قابل بهره‌برداری هستند. قالیباف در مراسم «بزرگداشت مخومقلی فراغی و نشست نخبران بارئیس مجلس شورای اسلامی» که در گنبد کاووس برگزار شد، تاکید کرد: «در کشور بیش از ۱۲ هزار و ۵۰۰ قانون وضع شده که بیش از دوسوم آن، منطبق با شرایط کشور نیست و به زبان عادی، مرگ آن‌ها فرا رسیده و خود زمینه‌ساز فساد

«دوسوم از ۱۲ هزار و ۵۰۰ قانون کشور و بوروکراسی و دیوان سالاری قوانین زمینه‌ساز فساد هستند.» این موضوعی است که محمدباقر قالیباف، رئیس مجلس به آن اشاره کرده است. «برای اجرای هر برنامه و پروژه‌ای دولت می‌تواند با استناد به قوانین موجود کار خود

پریسا هاشمی

گزارشگر پارلمانی هم‌میهن

«دوسوم از ۱۲ هزار و ۵۰۰ قانون کشور و بوروکراسی و دیوان سالاری قوانین زمینه‌ساز فساد هستند.» این موضوعی است که محمدباقر قالیباف، رئیس مجلس به آن اشاره کرده است. «برای اجرای هر برنامه و پروژه‌ای دولت می‌تواند با استناد به قوانین موجود کار خود

عبدالوحد فیاضی نماینده نور و محمودآباد

قوانینی داریم که فقط بایک جریان سیاسی تطبیق دارد

تکراری، ضعیف و قوی را آنالیز می‌کند. این به نفع قوه مقننه بود و آسیب‌ها را کاهش می‌دهد. به نظر می‌آید از سیستم‌های پیشرفته و هوش مصنوعی استفاده کنیم و این مشکل که قوانین گاهی وقت‌ها همدیگر را نقض می‌کنند یا عامل فرار می‌شود و در دادگاه درباره یک موضوع شما به یک قانون استناد می‌کنید و قاضی به قانون دیگری در نهایت هم حرف هر دو درست است.

بنابر این برخی قوانین موازی یا حتی متضاد همدیگر هستند؟

بله. قوانین متضاد، متناقض و موازی با اشکال مختلف وجود دارد.

آیا مجلس در صدور رفع این مشکلات در قوانین هست؟

وظیفه مجلس اصلاح این موارد است. اگر معاونت قوانین سامانه‌ای که به آن اشاره کردم راه‌اندازی کند. با این اقدام مشخص می‌شود که قانون کجا سکوت نکرده که در قانون گذاری آنجا را خراب نکنیم. اشکال کار این است که نمی‌توان قوانین را به صورت سنتی جمع‌آوری کرد بنابر این باید به صورت مکانیزه قوانین را آنالیز کنند. در این صورت برخی از قوانین به خودی خود حذف می‌شود و قوانین مزاحم کنار می‌رود. راه‌اندازی این سامانه باید در دستور کار معاونت قوانین قرار گیرد.

اکثر قوانین در ایران قابل تفسیر هستند و حتی

تقریباً اکثر نمایندگان بر این عقیده‌اند که باید قوانین قدیمی و مزاحم حذف شوند؛ همان قوانینی که حتی در برخی موارد تبصره‌های آن نقض‌کننده خود این قوانین است. عبدالوحد فیاضی، نماینده نور و محمودآباد از جمله افرادی است که برخی قوانین را متضاد، موازی و حتی متضاد همدیگر می‌داند. او در گفت‌وگو با هم‌میهن به بررسی عناوین قانونی پرداخت که در زیر می‌خوانید:

آقای قالیباف اعلام کرد که ۱۲ هزار و ۵۰۰ عنوان قانونی در کشور

وجود دارد که دوسوم آن بستر فساد را فراهم می‌کند. چرا اینقدر قانون در کشور داریم؟

گاهی نبود قانون کشور را دچار مشکل می‌کند و گاهی اوقات کثرت قانون برای کشور مشکل آفرین می‌شود. این یک موضوع علمی است که وقتی در قوانین جزئی‌نگری می‌شود، پس از گذشت زمان مشخص می‌شود؛ قانونی در گذشته وجود داشته که بهتر و قانون بعدی ضعیف‌تر است و شاید با این قانون راه فرار و فساد باز شده است. اوایل مجلس این دوره درباره یک سامانه صحبت شد که قوانین مزاحم،

برخی تبصره‌های برخی از قوانین راه فرار از ماده قانونی را فراهم کرده است. مجلس در اصلاحات خود به محتوای قوانین هم ورود پیدا می‌کند؟

قانون صحیح دو عنوان و ویژگی باید داشته باشد؛ جامع و مانع باشد. جامع بوده، یعنی دربردارنده نیاز جامعه باشد. مانع نیز به معنای آن است که مانع تفاسیر، ذهنیت‌ها و برداشت‌های دیگر شود. این جامعیت و مانعیت ویژگی اساسی در قانون ما است. جامعیت و مانعیت قانون اساسی بالا است. اما گاهی در دیگر قوانین جامعه و مانعیت لازم و حتی شمولیت عام را ندارد. برخی قوانین در یک مقطعی و براساس نیازی نوشته شده و بعد از مدتی آن قانون در جای دیگری حتی مفسده ایجاد می‌کند. این موضوعات حاکی از آن است که قانونگذار باید خردمند و عاقل باشد. حکمت قانونگذار باید به این باشد که وقتی قانونی را تصویب می‌کند در آینده هم قابل استفاده باشد. قانون دستور نیست بلکه چهارچوب و ریلی است که باید برای زمان مدیدی بماند. اگر ویژگی‌های جامعیت و مانعیت وجود نداشته باشد، قانون دچار خدشه است.

آیا قوانین ما ویژگی‌های جامعیت و مانعیت را دارند؟

خیر. بسیاری از قوانین این ویژگی را ندارند. باید در قانون گذاری دقت شود. در ادوار مختلف نیز این موضوع مطرح شده که مجلس نباید اینقدر صحن علنی داشته باشد. درحالی که مجلس هفته‌ای ۳ بار (یکشنبه، سه‌شنبه و چهارشنبه) صحن علنی دارد و نمایندگان از صبح تا شب مدام در حال وضع قانون هستند. مگر در مملکت چه خبر است؟ اینقدر قانون کم دارد؟ خیر. گاهی اوقات احساس می‌کنیم که چقدر کار زائد انجام می‌دهیم. باید هفته‌ای یک جلسه صحن علنی برگزار شود و بیشتر روی کمیسیون‌ها و کارشناسی‌ها تمرکز کرد. نمایندگان باید بیشتر وقت خود را در کمیسیون بگذرانند.

قوانینی که به صحن راه پیدا می‌کند کارشناسی شده است؟

هستند، ما اینجا در تلاشیم که تبیین کنیم اولاً ما به این همه قانون نیاز نداریم، هرچه قانون رایج‌تر می‌کنید، فساد را بیشتر کردید و سلیقه‌ی عمل کردن را ترویج می‌دهید. اگر قرار است به جای دوازده هزار قانون ما ۱۰۰ هزار قانون داشته باشیم که دیگر قانون نمی‌خواهیم، هرکسی هرکاری که دوست دارد انجام دهد و همین هم براساس قانون است. به همین خاطر باید تکثر قوانین تقلیل پیدا کند و چارچوب داشته باشد

و ادارات، سازمان‌ها و افرادی که در خدمت مردم هستند و خدمات رسانی می‌کنند، یک دفتر چه قانونی داشته باشند و براساس همان عمل کنند، نه اینکه اینگونه احساس شود که افراد به صورت دل به‌خواهی کار کنند. به نظر شما چه تعداد از این قوانین باید کاهش پیدا کند؟

برای حدود سه هزار قانون موجود اولین کاری که باید انجام دهیم، این است که ۵۰ درصد از آن‌ها را به پله کم کنیم؛ چرا که قوانینی که در تقابل همدیگر قرار دارند حتماً فساد را هستند. قوانین ایران قابل تفسیر است و هرکسی از دیدگاه خود می‌تواند قانون را تفسیر کند. مجلس برای این مسئله چه برنامه‌ای دارد؟

هرچقدر قوانینی که تصویب می‌شود و اعلام و ابلاغ می‌شوند چارچوب داشته باشند، قطعاً

احمد بیگدلی نماینده خدابنده:

به جای قانونگذاری باید به سمت نظارت برویم

برخی از نمایندگان معتقدند که مجلس باید به سمت نظارت بیشتر و تصویب قوانین کمتر حرکت کند. از سوی دیگر قوانین مازاد و زائد را حذف کند. احمد بیگدلی، نماینده خدابنده از جمله این نمایندگان است. او با هم‌میهن به گفت‌وگو پرداخت که در زیر آمده است:

رئیس مجلس از وجود بیش از ۱۲ هزار و ۵۰۰

عنوان خبر داد که دوسوم آن زمینه‌ساز فساد هستند. کشور به این حجم از قوانین نیاز دارد؟

اگر بخواهیم ایراد به مجلس بگیریم این است که هیچ جای دنیا به اندازه ایران قانون گذاری نمی‌کنند. غیرممکن است کشورهایی که حتی مجلس آنها زودتر از ما تشکیل شده هم اینقدر قانون گذاری کرده باشند. یکی از دلایل ازدیاد قوانین این است که نمایندگان مجلس ۳ روز در هفته در طی ۱۲ دوره قانون گذاری کرده‌اند. براساس موضوعاتی که در جامعه وجود دارد و نیاز آن مقطع زمانی قانون گذاری صورت گرفته در حالی که قانون موازی آن وجود داشته است.

پس قوانین موازی وجود دارد؟

اصلاً شک نکنید. من فکر می‌کنم اگر این مجلس بخواهد نقش خود را به درستی ایفا کند، باید به سمت نظارت بیشتر برود. همین دو هفته پیش هم مقام معظم رهبری فرمودند که ما قوانین زیادی داریم، دنبال پیگیری‌ها باشید. پیگیری مجلس، وظیفه نظارت است. مثلاً آقای قالیباف این است که قوانین را در ۵ تا ۷ حوزه جمع کنند و قوانین جامع شوند. این فرایند مثبت و خوبی است که قوانین متضاد، موازی، مضر و مازاد حذف می‌شود. اگر تمام قوانین را در ۷ حوزه جمع کرده و قوانین مازاد را حذف کنیم و قانونی شفاف، واضح و اجرایی درست کنیم و به امر نغات بیشتر بپردازیم مجلس جایگاه حقیقی خود را بیشتر حفظ می‌کند.

شما معتقدید که مجلس به جایگاه حقیقی خود نرسیده است؟

نرسیده ایم. به‌رغم اینکه همه معتقدیم که قانون به اندازه کافی در کشور وجود دارد، هنوز در حال تصویب قوانین هستیم. کمتر کشوری نمایندگی مجلس، شغل است. در بسیاری از کشورهای متمرکی که مجلس‌های پیشرفته دارد، نمایندگان شغل خود را دارند، تنها یک یا دو ماه یکبار و فصل بودجه به مجلس می‌آیند. در ایران اما نمایندگی شغل است و مجبوریم که در مجلس حضور داشته باشیم و صحن و کمیسیون‌ها فعال باشند. صحن را قانون گذاری نگه می‌دارد. اما اگر به سمت نظارت و پیگیری بیشتر سوق پیدا کنیم مجلس را جان‌دار تر می‌کند.

تفسیری بودن قوانین باعث شده که بستر

فساد را فراهم کند یا تعدد آن؟

مسئلاً تفسیری بودن قوانین. البته تعداد زیاد قوانین هم باعث می‌شود که هر کسی یک ماده قانونی یا تبصره را سرلوحه کار خود قرار می‌دهد. یک مثال ساده می‌زنم: در اداری و استخدای قانون خدمات کشوری، قانون استخدای و قوانین خاص برخی ارگان‌ها را داریم. مثلاً قانون تأمین اجتماعی هم وجود دارد. فردی که براساس قانون تأمین اجتماعی بازنشسته می‌شود، متوجه می‌شود براساس قانون مدیریت خدمات کشوری نباید بازنشسته می‌شده و به کار برمی‌گردد. این تناقضات حتی در بحث ساده بازنشستگی وجود دارد. افراد به قوانینی که نفع‌شان باشد، استناد و عمل می‌کنند. اما اگر قوانین یکپارچه شود، این تناقضات از بین می‌رود.

آیین‌نامه‌ها و بخشنامه‌های دولت که براساس

این قوانین ابلاغ می‌شود چقدر می‌تواند بستر فساد را ایجاد کند؟

دولت بخشنامه و آیین‌نامه را براساس قانون تدوین می‌کند و چاره‌ای جز آن ندارد. قانون کلیات را مشخص می‌کند و آیین‌نامه‌ها جزئیات هستند تا قانون عملیاتی شود. اما بعضی مواقع در آیین‌نامه‌ها مواردی گنجانده می‌شود که شاید خلاف نباشد اما درست هم نیست. به دلیل وجود قوانین متضاد

هر دولتی برحسب روبه خود آن را تنظیم می‌کند.

